

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 175
din 04.05.2011

Dosar nr: 101/2011

Petiția nr: 1616 din data de 07.03.2011

Petent: Romani CRISS

Reclamat: Președintele României dl. T B

Obiect: comportament prin care reclamatul a vizat atingerea demnității și crearea unei atmosfere degradante, umilitoare și ofensatoare îndreptate împotriva romilor

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1.1. Numele, domiciliul sau reședința petentei

1.1.1. Romani Criss, cu sediul în București, str. Pârcălabul Baldovin nr.5, sector 1

1.2. Numele, domiciliul sau reședința reclamatului

1.2.1. T B prin Administrația Prezidențială, cu domiciliul în Blv-dul Geniului 1-3, Palatul Cotroceni

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Petentul arată că prin declarațiile făcute de către Dl. Președinte T B în cadrul vizitei sale oficiale în Slovenia cu referire la romii nomazi aduc atingere demnității și creează o atmosferă degradantă, umilitoare și ofensatoare.

III. Procedura de citare

3.1. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Părțile au fost invitate, prin adresele cu nr. 1817/14.03.2011 respectiv 1818/14.03.2011, la sediul C.N.C.D. pentru audieri în data de 24.03.2011.

3.3. Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

3.4. La audierile din data de 24.03.2011, s-a prezentat doar petenta.

3.5. La dosar s-au depus: Punct de vedere din partea reclamatului, înregistrat sub nr. 2070/23.03.2011; Concluzii scrise din partea petentei, nr. înreg. 2270/31.03.2011; Punct de vedere din partea reclamatului cu privire la excepția de necompetență teritorială a CNCD, nr. înreg. 2618/18.04.2011; Punct de vedere din partea petentei cu privire la excepția de necompetență teritorială a CNCD, nr. înreg. 2632/18.04.2011; Amicus

Curia din partea Centrului de Resurse Juridice, cu sediul în str. Arcului, nr. 19, sect. 2, București, nr. înreg. 2703/21.04.2011.

IV. Susținerile părților

4.1 Susținerile petentului

4.1.1. În memoriul său, înregistrat cu nr. 1616 din data de 07.03.2011, petenta sesizează Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu privire la comportamentul din data de 3 noiembrie 2010 al d-lui T B , Președintele României, prin care a vizat atingerea demnității și crearea unei atmosfere degradante, umilitoare cât și ofensatoare, îndreptate împotriva romilor, cu ocazia vizitei oficiale întreprinse în Slovenia.

4.1.2. Dl T B face referire la romii nomazi, prezentându-i drept dificil de integrat, nedoritori de muncă și în mod tradițional infractori.

4.1.3. Mai exact, Președintele a declarat că **"mai avem o problemă care trebuie spusă și care face dificilă integrarea romilor nomazi -foarte puțini vor să muncească. Mulți dintre ei, în mod tradițional, trăiesc din ce fură. Dacă nu vom recunoaște cinstiți și problemele pe care le are etnia însăși și problemele pe care le avem noi în a cunoaște etnia, nu vom găsi soluția problemei... Eu am fost primar și am oferit locuri de muncă romilor care se așezaseră la marginea Bucureștiului. Nu le-a plăcut și au plecat în altă parte. Sigur, era muncă în conformitate cu pregătirea lor - la salubritate".¹**

4.1.4. Petenta arată că declarațiile au avut caracter public, având în vedere faptul că au fost făcute reprezentanților presei și au fost ulterior preluate atât de presa din România cât și de cea internațională.

4.1.5. Petenta consideră incidente dispozițiile textelor de lege prevăzute de art.2 alin 1 și 4 și art.15 din OG 137/2000 întrucât Președintele României utilizează un limbaj prejudiciant, stereotip și rasist.

4.1.6. Președintele prezintă romii nomazi ca fiind **"dificil de integrat"** și arată că **"foarte puțini vor să muncească"**. Asemenea afirmații sunt stereotipice și prejudiciante, generalizând afirmații peiorative, la nivelul unei întregi colectivități, fără o justificare obiectivă și rezonabilă. Singura informație concretă pe care se bazează Președintele ține de o experiență personală neverificată printr-o documentare minimală a situației, în perioada în care era Primarul Capitalei.

4.1.7. Astfel, Președintele proiectează asupra unei întregi colectivități, o opinie personală neverificată și nevalidată în vreun fel, fără a mai putea vorbi despre o validare obiectivă și rezonabilă. Nu în ultimul rând, menționăm că Președintele arată că **"mulți dintre ei [romii nomazi, subl. n.), în mod tradițional, trăiesc din ce fură"**. Generalizarea la nivelul unei întregi comunități a săvârșirii unor fapte antisociale aduce un prejudiciu grav și cert comunității. Generalizarea este evidentă și are loc prin utilizarea termenilor "mulți" și "în mod tradițional", urmărindu-se acreditarea ipotezei că romii nomazii sunt "mai infractori" decât alte grupuri și faptul că furtul constituie o parte integrantă a tradiției romilor sau un obicei prezent în viața de zi cu zi a acestora.

4.1.8. În plus, petenta arată că afirmațiile susținute și continuate ale președintelui că romii din România sunt nomazi sunt neadeverate. În România (și în general în Estul Europei) nu mai există romi nomazi, aceștia fiind sedentarizați forțat în perioada comunistă. Că lucrurile stau astfel o confirmă o serie de studii și rapoarte, dintre care menționăm

raportul realizat de către o comisie girată de însuși Președintele B , respectiv Raportul Comisiei Prezidențiale pentru studierea dictaturii comuniste .

4.1.9. Romii care migrează din România în Europa de Vest (la care face referire Președintele cand utilizează sintagma romi nomazi), contrar afirmațiilor Președintelui, nu trăiesc o viața nomadă. Aceștia duc o viață sedentară în România, iar cauzele migrației romilor sunt descrise de către Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, într-o cercetare din 2009. Astfel, organismul menționat a identificat două categorii de factori care determină mobilitatea romilor, „push and pull factors” - mai simplu, pe unii îi împing sărăcia și marginalizarea, iar pe alții îi atrage dorința de a avea un trai mai bun, adică exact aceiași factori care au determinat milioane de cetățeni romani să migreze în Vest.

4.1.10. Petenta consideră că această divizare între romii nomazi (infractori și dificil de integrat) și cei sedentarizați (care sunt integrați și nu ridică astfel de probleme) nu numai că este falsă (așa cum am arătat anterior) dar este per se prejudiciantă și urmărește să creeze o falie, o ruptură, la nivelul percepției minorității rome, în sensul în care numai o anumită categorie - cea a nomazilor - este vinovată de un comportament antisocial și nu și alte categorii ale romilor.

4.1.11. O asemenea abordare conduce la stigmatizare, marginalizare și este, în mod cert, de natură să aducă prejudicii morale și de imagine având în vedere caracterul peiorativ, ofensator și jignitor al afirmațiilor Președintelui. Responsabilizarea pentru săvârșirea unor fapte antisociale (în speță furturi) nu poate fi generalizată la nivelul unei întregi categorii sociale, acest lucru fiind sancționat într-o societate democratică.

4.1.12. Se arată de către petentă că aceste afirmații au loc într-un context deosebit de dificil pentru romi, în sensul în care, începând cu anul 2007 în Europa atitudinea față de romi a devenit din ce în ce mai ostilă, mai intolerantă. Astfel, ultimii ani au adus o înmulțire exponențială a măsurilor represive, a politicilor guvernamentale rasiste, a retoricii extremiste și a atacurilor violente ale extremiștilor, îndreptate împotriva romilor.

4.1.13. În România, începând cu același an 2007, asistăm la o "avalanșă" de declarații rasiste la adresa romilor. Se reamintește că, în 2007 Președintele României s-a adresat în mod sexist și rasist unei jurnaliste, iar apoi i s-au alăturat în demersul de stigmatizare a romilor și Primul-ministru T , parlamentarii V D și L O Ministrul Afacerilor Externe Baconschi, pentru a enumera numai câțiva. Așadar, această nouă declarație rasistă a Președintelui B nu constituie un element de noutate, ci doar un nou episod al unei realități permanente: stigmatizarea romilor de către înalți reprezentanți ai statului român.

4.1.14. Petenta subliniază că însuși Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a reținut săvârșirea unei fapte de discriminare de către Președintele B în anul 2007 și a decis sancționarea acestuia cu avertisment contravențional.

4.1.15. În opinia petentei săvârșirea faptei arătate de către domnul B în calitate de Președinte al României, în cursul unei vizite oficiale într-un alt stat este de maximă gravitate. Astfel, prin comportamentul său, Președintele nu doar încalcă legea, ci dă și un semnal de toleranță ridicată față de săvârșirea faptelor de discriminare. Nu numai că Președintele are datoria de a nu comite asemenea fapte de discriminare, dar Constituția României precizează că "Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării." (art. 80, alin.I), fapt ce îl obligă să aibă chiar un rol proactiv în combaterea tuturor formelor de discriminare.

4.1.16. Ca mijloc de probă petenta invocă mai multe articole de presă pe aceeași temă

4.1.17. Petenta este de opinie că domnul T B a încălcat flagrant prevederile ordonanței 137/2000 republicată, și totodată principiul egalității de tratament iar pe cale

de consecință, în temeiul art. 20, alin.3, solicită Consiliului National pentru Combaterea Discriminării luarea următoarelor masuri :

1. Constatarea faptei de discriminare săvârșite de Președintele României;
2. Sancționarea faptei de discriminare săvârșite de Președintele României;
3. Obligarea Președintelui României la prezentarea directă de scuze publice, în cadrul unei conferințe de presă, cu participarea a minimum trei cotidiene naționale și a două televiziuni naționale;
4. Obligarea domnului B la stabilirea unui mecanism de consultare regulată sau permanentă cu privire la problematica minorității romi și în mod special a migrației romilor.

4.2. Susținerile reclamatului

4.2.1. Prin adresa nr.2070/23.03.2011 reclamatul prin Administrația Prezidențială depune punct de vedere față de petiție prin care ridică excepția inadmisibilității ultimului capăt de cerere pe considerentul că stabilirea pentru viitor a unui mecanism de consultare, cu caracter regulat sau permanent nu are temei legal în OG 137/2000, prin raportare la conținutul limitativ al art.20 alin.3 din actul normativ.

4.2.2. Cu privire la fondul petiției partea reclamată arată că afirmația pretins discriminatorie trebuie analizată în contextul în care a fost făcută, ca răspuns la întrebarea unei jurnaliste slovene în legătură cu măsurile luate de autoritățile române în privința romilor.

4.2.3. Președintele s-a raportat în răspunsul dat la perioada în care era primar al Bucureștiului, când a oferit locuri de muncă unor romi nomazi la salubritate însă aceștia au plecat.

4.2.4. În afirmațiile sale Președintele României a subliniat că romii trebuie să-și înțeleagă propriile responsabilități în rezolvarea problemelor care îi privesc precum și faptul că situația romilor nomazi reprezintă responsabilitatea întregii Uniuni Europene pentru că obiectivul cultural al romilor nomazi este să circule din loc în loc..

4.2.5. În opinia reclamatei afirmația făcută nu reprezintă altceva decât manifestarea dreptului la opinie și la liberă exprimare, Președintele României bazându-se pe experiențe personale, drept protejat prin însăși OG 137/2000.

4.2.6. Se mai precizează că la data de 27 ianuarie 2011 Președintele României T. B a rostit în fața Adunării Parlamentare a Consiliului Europei o alocuțiune în care susține că problematica romilor trebuie tratată sub trei aspecte, a cetățenilor aparținândunei țări, a cetățenilor europeni și a minorității etnice ce nu beneficiază de atenția și protecția unuistat erudit, că România va continua eforturile de ameliorare a situației romilor și că tradițiile acestei comunități trebuie protejate și nu suprimate, stilul de viață al romilor nomazi neputând fi schimbat brutal prin măsuri coercitive.

4.2.7. Raportându-se la elementele constitutive ale faptei de discriminare așa cum este descrisă în art.2 alin.1 din OG 137/2000, partea reclamată solicită să se constate că nu există diferențieri aplicabile unor situații comparabile pe baza unuia dintre criteriile legale, care să fi avut ca efect atingerea unui drept, afirmația nefiind făcută cu scopul vădit de a aduce atingere demnității unei persoane sau grup de persoane..

4.2.8. Reclamata solicită respingerea plângerii petentei.

Amicus Curiae

4.3.1 Centrul de Resurse Juridice depune sub nr.2703 din data de 21.04.2011 memoriu sub forma Amicus Curiae prin care se susține petiția formulată în sensul că faptele

sesizate constituie fapte de discriminare ce intră în competența directă a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1.1 În fapt, prin plângerea nr. 1616/07.03.2011, dosar nr. 101/2011, petenta sesizează presupuse fapte de discriminare săvârșite de partea reclamată prin declarațiile publice ale acesteia, realizate în cadrul conferinței de presă din data de 3 noiembrie 2010 în Slovenia. Răspunzând la o întrebare a jurnaliștilor, partea reclamată a declarat următoarele:

*"Încep cu ultima parte a întrebării dumneavoastră. Chiar dacă au fost guverne care au dat un semnal legat de o eventuală blocare a accesului României în spațiul Schengen datorită problemei romilor sau a altor probleme, legate spre exemplu de Mecanismul de Cooperare și Verificare, trebuie să vă spun că tratăm aceste afirmații doar ca pe afirmații care nu respectă chiar Tratatul de aderare între Uniunea Europeană și România. Problema accesului în spațiul Schengen este o problemă tehnică. Sunt 6 rapoarte făcute de Comisia Europeană cu privire la progresele dotării României cu cele necesare pentru a îndeplini standardele Schengen și toate sunt pozitive. Urmează un ultim raport în luna decembrie și noi credem că România îndeplinește toate condițiile pentru a deveni membru Schengen. De fapt este mult mai palpabil accesul în Schengen decât momentul intrării în Uniunea Europeană. Accesul în Schengen populația îl simte imediat, simte ușurința cu care circulă. Revenind la problema romilor, nu cred că până la urmă vreun guvern va avea ca abordare finală neintrarea României în spațiul Schengen datorită problemei romilor, ar fi și o încălcare a Tratatului. În același timp, susțin fără rezerve, ceea ce spunea și domnul Președinte mai înainte, că unu: trebuie să cunoaștem în mod real problemele romilor și doi trebuie să asigurăm acel minim legat de sănătate, de posibilitatea de a învăța și de posibilitatea de a avea un loc de muncă. Aici trebuie să vă spun un lucru esențial. Foarte mulți politicieni importanți fac o confuzie legată de romi. Nu putem vorbi despre toți romii. Cei pe care îi vedem umblând în Europa sunt romii nomazi, care provin și din România și din alte țări ale Uniunii Europene. Obiceiul lor cultural este să circule din loc în loc. România are peste un milion de romi care sunt integrați. Sunt sate de romi, sunt integrați în marile orașe. Sunt parte a societății românești. Ceea ce nu am reușit până în prezent este legat de integrarea romilor nomazi și aici trebuie să ne punem nu numai filosofic, ci și în mod practic întrebarea: vorbim de integrare sau de asimilarea romilor? Și la fel de cinstit trebuie să răspundem, pentru că a le interzice mișcarea înseamnă a le distruge unul din elementele de filon cultural al romilor nomazi. Sigur, nu este ușor să te confrunți cu problema romilor nomazi și din motive care ar însemna un început de integrare, adică asigurarea educației pentru copii, cum să o faci pentru romii nomazi? Va trebui să găsim soluții să o facem. **Dar mai avem o problemă, care de asemenea trebuie spusă. Și care face destul de dificilă integrarea romilor nomazi. Foarte puțini vor să muncească, mulți dintre ei, în mod tradițional, trăiesc din ce fură. Iar dacă nu vom recunoaște cinstit și problemele pe care le are etnia însăși și problemele pe care le avem noi în a înțelege etnia, nu vom găsi soluția problemei. Eu am fost primar și am oferit locuri de muncă romilor care se așezaseră în jurul Bucureștiului. Nu le-a plăcut. Au plecat în altă parte. Sigur, era muncă în conformitate cu pregătirea pe care o aveau, la salubritate. Deci problema romilor nomazi trebuie privită în ansamblul ei și dacă ne limităm numai la a spune ce trebuie să facem noi, dar nu și ce trebuie să facă ei, nu vom rezolva problema."***

5.1.2. Petenta apreciază că următoarea parte din declarația reclamatului este discriminatorie: *"dar mai avem o problemă, care de asemenea trebuie spusă. Și care face destul de dificilă integrarea romilor nomazi. Foarte puțini vor să muncească, mulți dintre ei, în mod tradițional, trăiesc din ce fură. Iar dacă nu vom recunoaște cinstiți și problemele pe care le are etnia însăși și problemele pe care le avem noi în a înțelege etnia, nu vom găsi soluția problemei. Eu am fost primar și am oferit locuri de muncă romilor care se așezaseră în jurul Bucureștiului. Nu le-a plăcut. Au plecat în altă parte. Sigur, era muncă în conformitate cu pregătirea pe care o aveau, la salubritate."*

5.1.3. Petenta solicită următoarele:

- constatarea faptei de discriminare săvârșite de reclamat, potrivit art. 2 alin. (1), alin. (4) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor faptelor de discriminare, republicată;
- sancționarea faptei de discriminare constatate potrivit celor de mai sus;
- obligarea reclamatului la prezentarea de scuze publice, în cadrul unei conferințe de presă, cu participarea minimă a trei cotidiene naționale și a două televiziuni naționale;
- obligarea reclamatului la stabilirea unui mecanism de consultare regulată sau permanentă cu privire la problematica minorității rome și în mod special a migrației romilor.

5.1.4. În ședința Colegiului director din 06.04.2011 s-a pus în dezbatere petiția iar soluționarea acesteia a fost amânată. S-a invocat din oficiu excepția de necompetență teritorială a Consiliului și s-a solicitat punctul de vedere al părților cu privire la excepția invocată.

5.1.5 Petenta prin punctul de vedere exprimat solicită respingerea excepției de necompetență teritorială și admiterea petiției pe fond, motivând că fapta sesizată a fost săvârșită doar în prima fază în afara teritoriului statului român, ulterior această declarație a fost preluată de presa din România.

5.1.6. Partea reclamată lasă la aprecierea Colegiului director soluționarea excepției de necompetență teritorială.

5.1.7. În drept, Colegiul director reține că fapta sesizată a fost săvârșită la data de 03 noiembrie 2010 pe teritoriul Sloveniei. Pornind de la acest fapt Colegiul analizează din oficiu competența teritorială a instituției.

5.1.8. Legea contravențională, ca orice lege juridică, se aplică în spațiu pe un teritoriu supus unei anume suveranități.

5.1.9. Aplicarea legii în spațiu are la bază principiul teritorialității care prevede că **legea se aplică pe teritoriul statului care a edictat-o în baza laturii interne a suveranității sale.** Aplicarea legii în spațiu comportă două aspecte, unul de drept intern privat și celălalt de drept internațional privat.

5.1.10. Primul aspect are în vedere aplicarea în interiorul frontierelor de stat, iar cel de al doilea aspect privește situațiile când există cel puțin un element de extraneitate.

5.1.11. Aplicarea pe plan intern a legii se face conform regulii potrivit căreia **actele normative care sunt adoptate într-un stat se aplică pe teritoriul acestora (spațiul**

geografic delimitat de frontierele statului, navele care navighează sub pavilionul statului respectiv, precum și sediile ambasadelor aceluși stat în străinătate).

5.1.12. O. G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare republicată reglementează faptele de discriminare la nivelul faptelor contravenționale.

5.1.13. Sub un prim aspect, reținem că, în procesul constatării discriminării ca delict contravențional, devine incident implicit actul normativ cadru în materie contravențională, O. G. nr. 2/2001.

5.1.14. În același timp, din perspectiva naturii juridice a actului sui-generis și atipic (în raport cu actul comun în materie de constatare și sancționare contravențională – procesul verbal), prin care se aplică constrângerea juridică în materia nediscriminării, respectiv hotărârea Colegiului director al Consiliului (act administrativ jurisdicțional potrivit art. 20 din O.G. 137/2000) se reține aplicabilitatea legii contenciosului administrativ.

5.1.15. Potrivit art. 1 din O.G. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor „constituie contravenție fapta săvârșită cu vinovăție, stabilită și sancționată prin lege, ordonanță, prin hotărâre a Guvernului sau, după caz, prin hotărâre a consiliului local al municipiului București, a consiliului județean ori a Consiliului General al Municipiului București.”

5.1.16. Din acest text rezultă că, definirea unei fapte ca fiind contravenție exprimă voința publică a statului sau a organului deliberativ local, în sensul în care legea contravențională este aplicabilă pe teritoriul statului respectiv și în limitele căruia își exercită acesta suveranitatea sau are competență organul deliberativ național, care a adoptat-o.

5.1.17. În cazul O.G. nr. 137/2000 republicată, legiuitorul a adoptat un act normativ special prin care se sancționează contravențional fapte de discriminare, acest act normativ având o aplicare determinată de limitele teritoriului României. Fiind expresia voinței publice a Parlamentului României, O.G. nr. 137/2000 republicată este aplicabilă pe teritoriul României.

5.1.18 Potrivit art. 47 din O.G. 2/2001, prevederile acestui act normativ se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă.

5.1.19. De asemenea, potrivit art. 28 din Legea nr. 554/ 2004 dispozițiile acestei legi se completează cu Codul de procedură civilă. Precizăm că, Codul de procedură civilă derivă din Codul Civil/Drept Civil, fiind în concret un act normativ care reglementează principiile și procedurile specifice desfășurării procesului civil.

5.1.20. Codul civil, prin art. 7, stabilește la nivel de principiu, în contextul stabilirii teritorialității legii civile, că actele normative adoptate de autoritățile și instituțiile publice centrale se aplică pe întreg teritoriul țării, în afară de cazul în care se prevede altfel.

5.1.21. În dreptul penal principiul teritorialității este consacrat în art. 3 din Cod penal, astfel legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul țării. Dând expresie

sistemului teritorialității temperate, legiuitorul Codului penal actual a înscris ca regulă de principiu al aplicării legii penale extra territorium personalitatea, realitatea și universalitatea legii penale.

5.1.22. Reținem totuși, că prevederile aplicării teritoriale a legii penale sunt de strictă interpretare și nu se aplică prin analogie în materie contravențională.

5.1.23. În cazul de față avem supusă analizei o presupusă faptă contravențională săvârșită de un cetățean român pe teritoriul unui alt stat.

5.1.24. Actul de discriminare imputat vizează fapta părții reclamate materializată în exprimarea unei poziții, prin cuvinte. Partea reclamată, aflată pe teritoriul unui stat terț, întrebată fiind în legătură cu un subiect particular, a oferit un răspuns, în contextul căruia, subsecvent, a făcut referire la persoane aparținând unei comunități etnice. Răspunsul oferit de partea reclamată persoanei în speță, pe teritoriul respectivului stat, a fost ulterior difuzată publicului prin mijloacele mass-media, în România.

5.1.25. În acest context, reținem, pe de o parte, că presupusul act de discriminare se circumstanțiază printr-o activitate exterioară de săvârșire, o acțiune realizată pe cale orală, iar pe de altă parte, această activitate de săvârșire are loc pe teritoriul unui stat terț. Întrebarea care se naște în legătură cu actul dedus soluționării, are legătură cu eventualele consecințe ce decurg din natura și consumarea acestuia, iar pe de altă parte cu locul producerii și efectele ce decurg din difuzarea conținutului actului, în spațiul altui stat decât cel al producerii.

5.1.26. Astfel cum a statuat și Curtea Constituțională O.G. nr. 137/2000 „este o reglementare specială care stabilește comportamentele considerate discriminatorii în viziunea legiuitorului și creează mecanismele prin care orice tip de discriminare poate fi sancționat și eliminat”. În acest sens, legiuitorul reglementează și sancționează contravențional actele de discriminare, așa cum sunt definite în Capitolul I (principii și definiții) precum și în Capitolul II (Dispoziții speciale) al O.G. nr. 137/2000 republicată. (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1096 din 15 oct. 2008 și pentru comparație a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 272 din 26 iunie 2003).

5.1.27. Cum s-a arătat, în cazul O.G. nr. 137/2000 republicată, legiuitorul a adoptat un act normativ special prin care se sancționează contravențional fapte de discriminare, acest act normativ având o aplicare determinată de limitele teritoriului României. **Fiind expresia voinței publice a Parlamentului României, O.G. nr. 137/2000 republicată este aplicabilă pe teritoriul României.**

5.1.28. Desigur, se impune a preciza că faptele unei persoane se pot circumstanția ori pot avea loc pe teritoriul țării, în parte sau în totalitate pe teritoriul țării ori în totalitate în afara teritoriului țării.

5.1.29. Din acest punct de vedere, în speța dedusă, este cazul unei acțiuni care se manifestă pe cale orală, fiind de execuție promptă, consumarea având loc chiar în momentul începerii executării actului, esențialmente, răspunsul exteriorizat prin cuvinte, între altele, în legătură cu persoane aparținând unei comunități. Ca atare, actul per se dedus analizei CNCD, prin însăși natura sa, se efectuează și se consumă imediat, rezultatul producându-se simultan.

5.1.30. Or, sub aspectul locului în care s-a produs activitatea de săvârșire a actului supus analizei, atât executarea cât și rezultatul acestuia, s-au săvârșit într-un stat terț, în afara limitelor teritoriale ale României. În prezenta speță, nu se poate reține că vreunul din actele de executare a fost săvârșit pe teritoriul unui stat iar rezultatul s-a produs pe teritoriul altui stat, întrucât este de esența actului imputat, execuția promptă și consumarea prin exprimarea unor cuvinte într-un spațiu public, situat efectiv în afara limitelor teritoriale ale României.

5.1.31. Împrejurarea că răspunsul părții reclamate (ce constituie actul imputat) a fost diseminat de mass media din România nu poate fi asimilat unui element constitutiv al consumării faptei imputate întrucât reprezintă un aspect extern al faptei în sine. Dacă am admite această ipoteză, s-ar presupune că pozițiile ori punctele de vedere exprimate public de către orice persoană, indiferent de calitatea pe care o dețin (n.n. președinte de stat, prim-ministru, ministru), pe teritoriul unor state, în legătură cu cetățenii altor state, odată preluate și diseminate în România, ar atrage de facto și de jure o eventuală răspundere contravențională a acestor persoane în România și o aplicare extrateritorială a legii.

5.1.32. Pe de altă parte, dacă am admite aceeași ipoteză doar în cazul cetățenilor români, trebuie să presupunem că legea contravențională, asemenea dreptului penal, urmărește cetățenii români, chiar și în afara teritoriului țării. Or, dreptul contravențional este inaplicabil contravențiilor săvârșite în afara spațiului pe care statul român își exercită suveranitatea.

5.1.33. Pentru considerentele de mai sus, Colegiul director cu majoritate de voturi, respectiv 5 voturi pentru și 2 împotriva

- admite excepția de necompetență teritorială a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării raportat la faptele sesizate prin petiție, în sensul în care potrivit principiului teritorialității aplicării legii, legea contravențională română se aplică faptelor săvârșite pe teritoriul statului, sub toate aspectele, respectiv aprecierea existenței contravenției, aplicării sancțiunilor contravenționale, executării sancțiunilor contravenționale și referitor la efectele juridice ale contravențiilor săvârșite pe teritoriul României.

- Motivarea opiniei majoritare a fost întocmită de membrul Colegiului Director Asztalos Csaba Ferenc.

Opinie separată exprimată de Haller István și Pop Ioana Liana

5.2. Privind excepția lipsei competenței teritoriale a CNCD, considerăm că această excepție trebuie respinsă, din următoarele motive:

5.2.1. O faptă care atinge dreptul la demnitate nu se consumă în momentul în care se face o anume declarație, afirmație, ci în momentul în care aceasta ajunge la persoanele ale căror drept s-a atins, când se produce efectul.

5.2.2. Afirmația care face obiectul petiției s-a făcut în afara granițelor României, dar efectele au fost produse în România, prin urmare fapta, parțial, s-a consumat în România.

5.2.3. Reclamatul era însoțit de ziariști români, prin urmare era conștient de faptul că afirmațiile sale vor ajunge la publicul din România și vor produce efecte în România.

5.2.4. Reclamatul este cetățean român, prin urmare cunoștea legislația în domeniu din România, mai ales că a mai fost reclamat la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

5.2.5. Colegiul director a soluționat și alte cauze în care o afirmație s-a făcut în afara țării, fără să admită excepția lipsei competenței teritoriale (**Hotărârea 418/15.12.2010**, având ca obiect declarația făcută în Paris de I.N.: „Știi ce aș fi făcut eu dacă eram președintele României? I-aș fi trimis pe țigani în Harghita, că oricum acolo sunt foarte mulți maghiari și vreo 12 români. Le-aș crea condiții. În felul acesta s-ar schimba și componența etnică a zonei. Ceușescu a greșit. Trebuia să facă în Harghita ce au făcut rușii în Basarabia.”

5.3. Privind fondul cauzei, arătăm următoarele:

5.3.1. Art. 2 alin. 5 a **O.G. nr. 137/2000**, republicată, prevede: „*Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv.*”

5.3.2. Afirmația conform căreia romii nomazi fură în mod tradițional, duce la crearea unui cadru intimidant, ostil și degradant la adresa romilor nomazi, pe criteriul apartenenței etnice și a modului de viață specific unor grupuri de romi. În mod constant Colegiul director s-a pronunțat în sensul că atribuirea unui comportament antisocial unor comunități etnice reprezintă hărțuire și încalcă dreptul la demnitate.

5.3.3. Cu privire la dreptul la demnitate, **O.G. nr. 137/2000**, republicată, prevede: „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

5.3.4. Reclamatul având un comportament manifestat în public, care a vizat atingerea demnității, a creat o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa romilor nomazi, a încălcat dreptul la demnitate a acestei comunități.

5.3.5. Trebuie precizat că libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Atât conform legislației din România cât și în conformitate cu **Convenția europeană a drepturilor omului**, acest drept nu numai că poate, dar chiar trebuie să fie restrâns. Privind libertatea de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului analizează trei aspecte:

1. legalitatea restrângerii, și anume existența unei baze legale interne (arătând că prevederea nu trebuie neapărat să îmbrace forma unei legi scrise), și calitatea normei juridice (legea trebuie să fie accesibilă, precisă și previzibilă în așa fel încât să se înțeleagă restrângerea în mod clar, totodată trebuie să permită estimarea consecințelor faptelor contrare legii);
2. legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică,

apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

3. necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

5.3.5.1. Legalitatea restrângerii se regăsește în art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată în **Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 99/8.II.2007**.

5.3.5.2. Legitimitatea este dată de necesitatea protejării drepturilor altuia. Dreptul la demnitate este garantat și prin art. 1 alin. 3 al **Constituției României** („România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate”). Art. 30 alin. 6 al **Constituției României** arată că „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei nici dreptul la propria imagine”, motiv pentru care Curtea Constituțională a României, prin **Decizia nr. 62 din 18.01.2007**, a anulat abrogarea insultei și calomniei din **Codul penal al României**, pe considerentul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziaristi etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

5.3.5.3. Privind necesitatea limitării dreptului de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) a elaborat următorul set de principii:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr.

- 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei [Marea Cameră]**, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI [Marea Cameră]**, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI [Marea Cameră]**, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI [Marea Cameră]**, nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei [Marea Cameră]**, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI [Marea Cameră]**, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează pe alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**,

- nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsată prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58);
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42)
- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **OHENSBERGER împotriva AUSTRIEI**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**JERSILD împotriva DANEMARCEI [Marea Cameră]**, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **IVANOV împotriva RUSIEI**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7

decembrie 1976, § 49; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/iii; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/ii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 53; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 53; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 71; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 29-30; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38);

- l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă, considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (**OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

- m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind

criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 60; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 61; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 46; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 62; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 40; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 52; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 70; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 28);

- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar, solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46);
- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53)
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **DE HAES și GIJSELS împotriva BELGIEI**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI [Marea Cameră]**, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR.**

- 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 59; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 55; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 44; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 41);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);
- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

5.3.5.4. Acest set de principii trebuie considerat ca fiind un întreg, limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate nu poate fi analizat doar în contextul unora dintre aceste principii, omițându-le pe celelalte.

5.3.5.5. Cum arată aceste principii, nici politicienii nu au libertate absolută de exprimare (lit. o), iar o atenție deosebită trebuie acordată unor elemente sensibile, cum ar fi apartenența etnică (lit. j). În principal, o declarație este protejată dacă nu ofensează gratuit ci contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (lit. c). Cum se observă, declarația care face obiectul petiției nu are un astfel de caracter. Afirmatia reclamatului este lipsită de orice element de adevăr. Romii din Europa și-au dezvoltat o viață nomadă nu pentru a fura, ci datorită naturii meseriilor tradiționale. Spre exemplu ursarii erau circari, iar meseria de circar impune, și în secolul XXI, o viață nomadă. Spoitorii reparau crățile și alte vase de bucătărie; în momentul în care au terminat activitatea într-o comunitate erau forțați prin natura muncii să meargă într-o altă comunitate. Totodată și atitudinea de marginalizare a romilor, interzicerea stabilirii lor în comunități nerome a avut ca efect păstrarea vieții nomade. Este regretabil faptul că Președintele României, care are un consilier pe minorități, plătit din bani publici, să nu aibă cunoștințe minime privind istoria și tradițiile romilor. Altfel ar fi știut aceste aspecte, și ar fi știut și faptul că romii din România au fost în robie până aproape de sfârșitul secolului XIX, prin urmare nu puteau dezvolta o viață nomadă tradițională, iar în perioada comunistă nomadismul a fost interzis. Având în vedere aceste fapte istorice, în mod evident afirmația este complet falsă și are natură rasistă.

5.4. În concluzie, considerăm că fapta prezentată în petiție reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 5 (hărțuire) și art. 15 (încălcarea dreptului la demnitate) al **O.G. nr. 137/2000**, republicată.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.2, din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, **cu 5 voturi pentru și 2 împotriva ale membrilor prezenți la ședință,**

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se admite excepția de necompetență teritorială a Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării ;
2. O copie a hotărârii va fi transmisă părților;

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicata și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

Asztalos Csaba Ferenc – Membru

Gergely Dezideriu – Membru

Haller Istvan – Membru

Pop Ioana – Membru

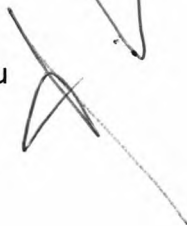
Niță Dragoș Tiberiu – Membru

Vasile Alexandru Vasile - Membru

Vlaș Claudia Sorina - Membru

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal de 15 zile, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

